

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

директор Інституту географії
НАН України, член-кореспондент
НАН України
Маруняк Є.О.

15 липня 2021 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
Політика просторового розвитку і практика планування в країнах
Європейського Союзу

(назва навчальної дисципліни)

рівень підготовки доктор філософії

(назва освітнього рівня)

галузі знань 10 Природничі науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 103 Науки про Землю

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом СП 04

Київ-2021

Розробник програми: старший науковий співробітник, доктор географічних наук Маруняк Є.О.

Рецензенти: Радник дирекції Інституту географії НАН України, академік НАН України Л.Г.Руденко

Заступник директора з наукової роботи ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» ім. Ю.М.Білоконя
доктор географічних наук Палеха Ю.М.

Затверджено на засіданні Вченої ради Інституту географії НАН України
« 14 » липня 2021 р., протокол № 11

Опис початкової дисципліни СП 04

Шифр

Політика просторового розвитку і практика планування в країнах Європейського Союзу

<i>назва дисципліни</i>		
Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 10 Природничі науки <i>(шифр, назва)</i>	Кількість кредитів – 3 ЄКТС	<i>Методи навчання</i>
Напрямок підготовки <i>(код, назва)</i> 103 Науки про Землю	Загальна кількість годин - 90	Лекції із застосуванням мультимедійних засобів навчання. Семінарські заняття
Освітній рівень доктор філософії	Лекції: 20	
Статус дисципліни <i>(Нормативна/вибіркова)</i> нормативна	Семінарські заняття: 20	<i>Форми поточного контролю</i> Модульна контрольна робота
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2	Лабораторні заняття: -	
Семестр III	Індивідуальна робота: -	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 години - самостійна робота: 4 години	Самостійна робота: 50	
<i>Мова навчання – українська</i>	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС: 1/2	<i>Форма підсумкового контролю</i> Екзамен
<i>Передумови навчання</i> Філософія науки і культури		

Предмет вивчення навчальної дисципліни: Предметом вивчення навчальної дисципліни просторовий розвиток та просторове планування в країнах ЄС.

Міждисциплінарні зв'язки: Основи збалансованого розвитку регіонів, Територіальна (просторова) організація суспільства в Україні, Ландшафтне планування.

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Основною метою курсу є формування у аспірантів уявлення про особливості політики просторового розвитку європейських країн, сутність та види просторового планування, практику планування в ЄС та Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Політика просторового розвитку і практика планування в країнах ЄС» є формування:

- знань про міжнародний досвід у сфері просторового планування;
- знань про основи політики ЄС в сфері просторового планування;
- розуміння сучасних тенденцій просторового розвитку;
- навичок щодо аналізу планувальних документів різного рівня (стратегій, планів, схем планування);
- обізнаності щодо основ українського законодавства в сфері планування та їх відповідності європейським стандартам.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати</i> особливості формування уявлень щодо категорій простору та геопростору, понять просторового розвитку та планування, їх сучасне розуміння в управлінській діяльності (філософські та географічні погляди на простір, поняття «місце», «територія», «ландшафт», «геосистема», «територіальний капітал» та їх співвідношення)</p> <p><i>Вміти</i> визначати ключові особливості сучасних геопросторових досліджень</p>	<p>Загальнопрофесійні – щодо базових уявлень про простір, сутність та генезис цієї категорії, що є фундаментальною для географічних та міждисциплінарних досліджень, сучасні чинники трансформації уявлень про просторово-часові зв'язки, геопростір та соціально-економічний простір</p>
2.	<p><i>Знати</i> принципи та етапи формування політики просторового розвитку країн ЄС, сучасні просторові концепти відображені у ній, законодавство у сфері просторового планування та види планів.</p> <p><i>Вміти</i> визначати особливості політики просторового розвитку окремих країн, розробляти рекомендації дощодо вдосконалення планувальної документації</p>	<p>Спеціально-професійні – щодо ключових рис політики просторового розвитку країн ЄС, викликів, що обумовлюють її формування, організації процесу сучасного просторового планування, комунікаційних та аналітичних платформ в цій сфері</p>
3.	<p><i>Знати</i> теоретичні й методичні засади управління просторовим розвитком, підходи та індикатори оцінки ефективності політики.</p> <p><i>Вміти</i> аналізувати документи, що розробляються в процесі просторового планування, виявляти прогалини, сильні та слабкі сторони стратегій та планів різного рівня, від національного до місцевого</p>	<p>Науково-дослідницькі – з розвитку просторового мислення; з системного збору інформації за широким спектром джерел; зі здатності до усної та письмової комунікації науковим стилем, зокрема іноземними мовами; з формування елементів аналітичного мислення, з самостійного опанування нових методів та їх практичного використання, з формування навичок експертизи проектів та інституційної співпраці</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота
		Лекції	Семі- нарські	Лабора- торні	
Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ					
Тема 1. Просторовий розвиток та просторове планування	8	4	4	–	10
Тема 2. Загальні рамки і концепти політики ЄС в сфері просторового розвитку	12	6	6		15
Разом за змістовим модулем 1	20	10	10		25
Модуль 2. ІНДИКАЦІЯ ТА ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ					
Тема 3. Індикація просторового розвитку	8	4	4	–	10
Тема 4. Особливості системи просторового планування в ЄС на національному рівні	4	2	2	–	5
Тема 5. Національна політика в сфері планування просторового розвитку в контексті «європеїзації»	8	4	4	–	10
Разом за змістовим модулем 2	20	10	10	–	25
Усього	40	20	20	–	50

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ	45	10
1.1.	Тема 1. Просторовий розвиток та просторове планування Концепти простору, геопростору, соціально-економічного простору. Поняття «територія», «ландшафт», «геосистема», «територіальний капітал». Історія формування просторового планування в Україні та світі. Концептуалізація простору в роботах Д.Харві та А.Лефевра. Соціальний простір П.Бурдьє. «Place-based approach» та його роль в сучасному європейському плануванні. Передумови та напрями формування сучасного соціально-економічного простору. Геополітичні чинники просторового розвитку.	18	4
1.2.	Тема 2. Загальні рамки і концепти політики ЄС в сфері просторового розвитку Цілі сталого розвитку 2030. Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (UN-HABITAT). Цілі та принципи просторового розвитку країн ЄС. Європейська ландшафтна конвенція. Діяльність Європейської Конференції міністрів, відповідальних за просторове/регіональне планування (CEMAT). Європейська хартія регіонального/просторового планування (Торремоліноська Хартія). Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту. Європейська перспектива просторового розвитку (ESDP). Територіальний порядок денний ЄС 2030, Стратегія «На шляху до збалансованої Європи 2030». Екологізація просторового розвитку, Директиви ЄС 2001/42/ЄС та 2011/92/EU (стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливів на довкілля) в територіальному та стратегічному плануванні. Програма ESPON. Поняття поліцентричності, територіальної згуртованості, просторової справедливості. Функціональні території. Інтегрований міський розвиток. Взаємодія міст та сільської місцевості. Транскордонне співробітництво. Партиципація.	27	6
2.	Модуль 2 ІНДИКАЦІЯ ТА ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ	45	10
2.1.	Тема 3. Індикація просторового розвитку Індикація сталого просторового розвитку. Досвід проектів KITSASP, INTERCO, SIESTA, TRACC. Ключові індикатори сталого розвитку в ЄС. Рейтингові оцінки територій за соціально-економічними	18	4

	показниками та позиціонування (фінансово-економічні, соціальні, інформаційно-комунікаційні, політико-інституційні, енвайроментальні). «Матриця показників» для оцінювання просторового розвитку в Україні.		
2.2.	Тема 4. Особливості системи просторового планування в ЄС на національному рівні Національні стратегії сталого розвитку як важливий елемент сучасного планувального концепту. Основні тенденції змін в управлінні територіями та національних системах просторового планування країн ЄС. Кейси Польщі, Німеччини, Угорщини, Естонії.	9	2
2.3.	Тема 5. Національна політика в сфері планування просторового розвитку в контексті «європеїзації» Україна - становлення системи планування розвитку територій у пострадянський період. Генеральна схема планування території України та напрями її актуалізації. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій». Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях ДБН Б.1.1-13:2012. Комплексний план просторового розвитку території. Державна стратегія регіонального розвитку 2020-2027. Стратегії соціально-економічного розвитку областей України. Реформа з децентралізації та її роль у досягненні цілей збалансованого просторового розвитку. Досвід реалізації європейських проектів в Україні: інтегрований розвиток міст, ландшафтне планування, стратегічна екологічна оцінка	18	4

4.2. Плани семінарських занять

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: Загальні рамки політики ЄС в сфері просторового розвитку

ПЛАН

Теоретичні питання, що виносяться на обговорення аудиторії:

1. Основні концепти політики просторового розвитку країн ЄС.
2. Роль глобальних викликів у формуванні політики просторового розвитку країн Європи.
3. Сутність Керівних принципів сталого розвитку країн ЄС.
4. Територіальний порядок денний 2020 та 2030: висновки та уроки

Додаткові факультативні завдання:

1. Підходи інтегрованого міського планування в країнах ЄС.
2. «Екологічні директиви» ЄС та їх урахування в процесі планування територій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Куйбіда В.С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С.Куйбіда, Ю.М.Білоконь. – К.: Логос, 2009
2. Маруняк Є.О. Геопросторові дослідження і практика планування: Україна на тлі світових трендів. – К.: 2018, 336 с.
3. Böhme K, Waterhout B. The Europeanization of planning. European spatial research and planning, 2008 – P.225-248

4. Milojević B. Integrated urban planning in theory and practice. Савремена теорија и пракса у градитељству · June 2018. P. 323-337
5. European Spatial Development Perspective https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf
6. OECD Territorial Outlook, 2001 Edition.
7. Spatial planning and governance within EU policies and legislation and their relevance to the New Urban Agenda. European Union, 2018
8. Territorial Agenda 2030. A future for all places. https://www.territorialagenda.eu/files/agenda_theme/agenda_data/Territorial%20Agenda%20documents/TerritorialAgenda2030_201201.pdf

4.3. Організація самостійної роботи аспірантів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Понятійно-термінологічний апарат геопросторових досліджень	10	реферат
3	Особливості політики просторового планування в країнах ЄС	20	повідомлення
4	Проблеми та перспективи адаптації європейського досвіду просторового планування в Україні	20	доповідь
Разом		50	

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. The EU compendium of spatial planning systems and policies. – Luxembourg: Office of Official Publications of the European Communities. – 1997. – 192 p.
2. Маруняк Є.О. Геопросторові дослідження і практика планування: Україна на тлі світових трендів. – К.: 2018, 336 с
3. Spatial planning and governance within EU policies and legislation and their relevance to the New Urban Agenda. European Union, 2018

V. Контроль якості знань аспірантів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Контроль знань аспірантів з навчальної дисципліни “Геоконфліктологія” здійснюється за модульно-рейтинговою системою, що передбачає контроль знань аспірантів з одного модуля. Модульний контроль проводиться на дванадцятому тижні семестру.

Оцінювання відбувається за такими формами контролю: вхідний контроль, поточний контроль, контроль самостійної (індивідуальної роботи) аспірантів, модульний контроль, залік.

Вхідний контроль проходить в письмовій формі і є набором тестових завдань.

Контроль під час аудиторних занять, основними видами якого є усне опитування теоретичного матеріалу та письмове виконання практичних завдань. Усна відповідь – до 2 балів; доповнення – 1 бал.

Контроль самостійної (індивідуальної роботи) аспірантів, основними видами якого є оцінювання підготовки до семінарів, опрацювання додаткових джерел інформації, виконання індивідуальних завдань.

Модульний контроль: контрольна робота, що є набором тестових завдань. За кожен модульний контроль аспірант має можливість набрати до 20 балів.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Питання до заліку

1. Сутність та еволюція поняття «простір».
2. Субстанційна та реляційна концепція простору і часу
3. Геопростір та його види.
4. Поняття «ландшафту» та його місце в просторовому дискурсі.
5. Поняття «територіального капіталу» та його складових
6. «Виробництво простору» А.Лефевра
7. Соціальний простір П.Бурде.
8. Світосистемний аналіз І.Валлерстайна.
9. Соціальна справедливість та її бачення в роботах Д.Харві.
10. Становлення системи просторового планування в Європі.
11. Територіальне (просторове) планування: основні сучасні види.
12. Ключові принципи сучасного просторового планування.
13. «Локалізаційний підхід» (“Place-based approach”)
14. Порядок денний на XXI ст. та його вплив на процес просторового планування
15. Роль міжнародних організацій у формуванні політики просторового розвитку.
16. Стратегія сталого розвитку ЄС та Європейський зелений курс.
17. Діяльність Європейської конференції міністрів, відповідальних за просторове/регіональне планування (СЕМАТ) Ради Європи.
18. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту.
19. Європейська перспектива просторового розвитку.
20. Основні положення Європейського Територіального порядку денного 2020 та ступінь їх впровадження.
21. Основні положення Європейського Територіального порядку денного 2030.
22. Особливості планування міського розвитку в країнах ЄС.
23. Директива ЄС про стратегічну екологічну оцінку та особливості її впровадження в національне законодавство.
24. Директива ЄС про оцінку впливів на довкілля.
25. Водна рамкова директива ЄС та її роль у прийнятті планувальних рішень.
26. Європейська ландшафтна конвенція та ландшафтне планування.
27. Проблема зміни клімату та її врахування у процесі розробки просторових планів.
28. Поняття поліцентричного розвитку та підходи до його досягнення в ЄС.

29. Поняття територіальної згуртованості та його репрезентація в стратегічних документах ЄС.
30. Поняття просторової справедливості та можливості її досягнення в Європі та світі.
31. Поняття функціональних територій та підходи до їх визначення.
32. Підходи до виділення урбанізованих та сільських територій.
33. Планування розвитку віддалених та периферійних територій .
34. Проблема збереження природної та культурної спадщини та її відображення в рамкових документах ЄС.
35. Особливості розвитку мережі Natura 2000 та Смарагдової мережі в контексті розробки стратегій та планів.
36. Роль моніторингових програм ЄС у забезпеченні якості вихідних даних у планувальному процесі (Copernicus)
37. Урахування проблеми управління ризиками при розробці планувальної документації країн ЄС.
38. Стратегії сталого розвитку країн ЄС як основа забезпечення планувального процесу.
39. Вплив процесів глобалізації на просторовий розвиток країн ЄС.
40. Участь громадянського суспільства в процесах планування розвитку територій.
41. Європейські підходи до розвитку транскордонного співробітництва в рамках політики згуртованості та програми Interreg.
42. Забезпечення територіального виміру європейської співпраці в рамках програми ESPON.
43. Загальні тренди просторового розвитку країн ЄС та питання соціально-економічної нерівності.
44. Трансформація національних систем просторового планування в країнах ЄС: загальні тренди
45. Трансформація національних систем просторового планування в країнах ЄС: секторальні зміни
46. Трансформація систем просторового планування в країнах ЄС: регіональний та локальний рівні
47. Особливості системи територіального планування в Німеччині.
48. Особливості системи територіального планування у Польщі.
49. Ключові індикатори сталого розвитку в ЄС та підходи до їх вибору.
50. Індикація сталого просторового розвитку: досвід проекту KITCASP
51. Індикація сталого просторового розвитку: досвід проекту INTERCO
52. Індикація сталого просторового розвитку: досвід проекту SIESTA
53. Індикація сталого просторового розвитку: досвід проекту TRACC

54. Рейтингові оцінки територій: фінансово-економічні
55. Рейтингові оцінки територій: соціальні
56. Рейтингові оцінки територій: інформаційно-комунікаційні
57. Рейтингові оцінки територій: політико-інституційні
58. Рейтингові оцінки територій: енвіроментальні
59. Вибір індикаторів для оцінювання просторового розвитку в Україні: національний рівень
60. Особливості індикації міського розвитку.
61. Метод кейсів в оцінці особливостей просторового розвитку
62. Методи SWOT та GAP аналізу, як основа оцінювання ефективності секторальних політик.
63. Постадянські патерни в системі просторового планування України.
64. Принципи поліцентричності та згуртованості: можливості імплементації в Україні
65. Проблеми реформування територіального (просторового) планування на національному рівні.
66. Генеральна схема планування території України: відповідність європейським трендам та потреба актуалізації.
67. Проблеми реформування територіального (просторового) планування на регіональному та місцевому рівні.
68. Проблема забезпеченості територій різного рівня планувальною документацією.
69. Урахування вимог секторального законодавства в процесі планування.
70. Розвиток системи національної екологічної мережі та її відображення в планувальній документації
71. Екологічна складова планувальної документації в Україні.
72. Стратегічна екологічна оцінка документів просторового планування.
73. Комплексний план просторового розвитку території: зміст та структура.
74. Проблеми планування розвитку метрополісних регіонів.
75. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»: відображення європейських стандартів.
76. Проблема інклюзивності та її вирішення при розробці планів.
77. ДБН Б.1.1-13:2012 Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях: структура та зміст
78. Формування наборів геопросторових даних як основа процесу планування територій в Україні
79. Державна стратегія регіонального розвитку 2020-2027: основні положення та переваги.

80. Відображення глобальних викликів та євроінтеграційного вектору розвитку у стратегіях розвитку регіонів України: Київська область .
81. Відображення глобальних викликів та євроінтеграційного вектору розвитку у стратегіях розвитку регіонів України: Дніпропетровська область
82. Відображення глобальних викликів та євроінтеграційного вектору розвитку у стратегіях розвитку регіонів України: Одеська область
83. Відображення глобальних викликів та євроінтеграційного вектору розвитку у стратегіях розвитку регіонів України: Львівська область
84. Програми транскордонного співробітництва: зміст та ефективність реалізації у прикордонних регіонах України.
85. Реформа з децентралізації як ключовий механізм трансформацій в сфер просторового розвитку.
86. Об'єднана територіальна громада: критерії формування, функції, проблеми планування
87. Європейські проекти у вдосконаленні планувального процесу в Україні: досвід проекту GIZ «Інтегрований розвиток міст в Україні» (Полтава 2030).
88. Європейські проекти у вдосконаленні планувального процесу в Україні: досвід проекту GIZ «Інтегрований розвиток міст в Україні» (Вінниця 2030).
89. Європейські проекти у вдосконаленні планувального процесу в Україні: досвід проекту GIZ «Інтегрований розвиток міст в Україні» (Житомир 2030).
90. Європейські проекти у вдосконаленні планувального процесу в Україні: досвід проекту в рамках програми консультаційної підтримки Федерального відомства з охорони навколишнього середовища Німеччини «Інтеграція екологічних вимог в систему територіального планування України

5.3. Критерії оцінювання знань аспірантів

Критерії оцінювання кожного із питань, що виносяться на залік

Рівень знань	Оцінка за 100-бальною шкалою	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	90 – 100 (А)	Відповідь аспіранта: <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і

		<p>категорій та взаємозв'язок між ними, правильне розуміння змісту основних теоретичних положень;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання різних наукових концепцій та підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням; - доводить здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Високий рівень	80 – 89 (B)	<p>Аспірант дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, проте вона містить наступні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - недостатньо детально розкритий предмет запитання, а основні поняття носять тезисний характер.
Добрий рівень	70 -79 (C)	<p>Аспірант дав відповідь на поставлене питання, однак припустився незначних помилок змістовного характеру, або ж при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відтворення основних понять поверхневе, не виокремлено взаємозв'язки; - окремі формулювання є нечіткими; - відповідь містить інформацію, що не стосується змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	65 – 69 (D)	<p>Аспірант дав відповідь на поставлене питання, однак припустився суттєвих помилок як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст відповіді свідчить про прогалини в знаннях з відповідного питання, або ж про неправильне розуміння окремих аспектів поставленого питання; - відповідь викладено недостатньо аргументовано, або ж з порушенням правил логіки при викладі матеріалу.

Достатній рівень	60 – 64 (E)	<p>Аспірант дав відповідь на поставлене питання, однак припустився грубих помилок як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - обґрунтування відповіді до ситуаційного завдання є слабо аргументованим, або ж в окремих аспектах є алогічним.
Недостатній рівень	35 – 59 (FX)	<p>Аспірант володіє лише частиною навчального матеріалу, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поверхнево і фрагментарно дає відповідь на екзаменаційне питання; - відповіді на деякі питання відсутні; - відповідь не має логічної послідовності, відсутні взаємозв'язки змістовного характеру.
Незадовільний рівень	0 – 34 (F)	<p>Аспірант не має відповіді на екзаменаційне питання, або ж його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципів аспектів поставленого питання. Відсутня аргументація, або ж вона є безсистемною та алогічною.</p>

VI. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь. / Э. Б. Алаев – М.: Мысль, 1993
2. Бурдьё, П. Социология политики: пер. с фр./сост., общ. ред. и предисл. Н.А. Шматко./ – М.: Socio-Logos, 1993.
3. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Закон України «Про Генеральну схему планування території України». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
5. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій».
6. ДБН Б.1.1-13:2012. Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях
7. Децентралізація в Україні <https://decentralization.gov.ua/>
8. Костинский Г.Д. Географическая матрица пространственности / Г.Д.Костинский // Известия РАН. Серия географическая. – 1997. –№5. – С.15-23
9. Куйбіда В.С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С.Куйбіда, Ю.М.Білоконь. – К.: Логос, 2009

10. Куйбіда В. С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи : збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов, Академія муніципального управління, Центр досліджень питань регіонального і місцевого розвитку та сприяння адміністративній реформі, Всеукраїнська Асоціація магістрів державного управління, Українська асоціація місцевих і регіональних влад. – Київ, Видавництво «Крамар», 2009. – 170
11. Ландшафтне планування в Україні / Л.Г.Руденко, Є.О.Маруняк, О.Г.Голубців та ін. – К.: Реферат, 2014. – 144 с.
12. Лефевр А. Производство пространства. Перевод с французского И. Стаф [текст] / Анри Лефевр. М.: Strelka Press, 2015. – 432 с.
13. Маруняк Є.О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України: монографія / Є.О.Маруняк; наук.ред.Л.Г.Руденко. – Київ: Реферат, 2007. – С.29-30.
14. Маруняк Є.О. Територіальне (просторове) планування: зміст, еволюція та основні сучасні напрями / Є. О. Маруняк // Укр. геогр. журн. – 2014. – № 2. – С. 22-31.
15. Маруняк Є.О. Геопросторові дослідження і практика планування: Україна на тлі світових трендів. – К.: 2018, 336 с.
16. Методика інтеграції екологічної складової розвитку у просторове планування України (регіональний рівень). Реферат, 2016. – 76 с.
17. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації [Електронний ресурс]: Проект Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку України». – Режим доступу: http://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf
18. ООН-Хабітат. Програма ООН по населенням пунктам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/ga/habitat/>
19. Палеха Ю.М. Нова редакція генеральної схеми планування території України – стратегія інтеграції України у європейський простір. Український географічний журнал 2020, №1 <https://doi.org/10.15407/ugz2020.01.007>
20. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова КМУ №695, від 5.08.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
21. Топчієв О.Г. Геопланування як напрям предметної та методологічної трансформації сучасної географії / О.Г. Топчієв, А.М. Шашеро // Часопис соціально-економічної географії. Харків.націон. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2011. - №10 (1).
22. Руденко Л.Г., Лісовський С.А., Маруняк Є.О. Досвід застосування стратегічної екологічної оцінки в процесі планування в Україні // Український географічний журнал. – 2016. - №2
23. Adams P.C. 1995 A reconsideration of personal boundaries in space-time. Annals of the Association of American Geographers Volume 85, Issue 2, 1995, 267-285
24. An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Barca F. 2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_barca_report_en.pdf
25. Elden, Stuart. (2009). Space I. International Encyclopedia of Human Geography - 10.1016/B978-008044910-4.00320-5.
26. Bohme, K. Nordic Echoes of European Spatial Planning: Discursive Integration in Practice Stockholm: Nordregio 2002 (Nordregio Report 2002:8) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nordregio.se/Global/Publications/Publications%202002/R2002_8/Part1_p9.pdf
27. COMPASS – Comparative Analysis of Territorial Governance and Spatial Planning Systems in Europe. ESPON, 2018

28. Courtney J. Campbell. Space, place and scale: human geography and spatial history in past and present. <https://academic.oup.com/past/article/239/1/e23/2957256>
29. Cotella G. Central and Eastern European actors in the European spatial planning debate. Time to make a difference?/ EUROPA XXI – vol. 22/2012 – P.21-32
30. Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning [Электронный ресурс] – Режим доступа http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/default_en.asp
31. Development of Urban-Rural Regions: from European to Local Perspective? Korcelli P., Grochowski M., Kozubek E., Korcelli-Olejniczak E, Werner P. Warsaw. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego PAN, 2012 – 158 p.
32. ESPON 2020 Programme. The European Observation Network for Territorial Development and Cohesion [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.espon.eu/2020>
33. Enlargement of the EU and its polycentric spatial structure, ESPON project 1.1.3, Second Interim Report, 2004
34. EU Compendium of Spatial Planning Systems and Policies. Luxembourg. the Office for Official Publications of European Communities. 1997 [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://commin.org/upload/Glossaries/European_Glossary/EU_compendium_No_28_of_1997.pdf
35. European Landscape convention [Электронный ресурс]. Офіційний сайт Ради Європи. – Режим доступа <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f80c6>
36. European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union. [Электронный ресурс]. Офіційний сайт Ради Європи. – Режим доступа http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf
37. Global Trends 2030: alternative worlds [Электронный ресурс] – Режим доступа <https://globaltrends2030.files.wordpress.com/2012/11/global-trends-2030-november2012.pdf>
38. Green Paper on Territorial Cohesion. Turning territorial diversity into strength. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. Brussels, 6.10.2008. [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0616:FIN:EN:PDF>
39. Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent CEMAT, 2000–P.12 [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=4747>
40. Place-based territorially sensitive and integrated approach 2013. J.Zaucha, D. Swiatek, K. Stanczuk-Olejniak. Ministry of Regional Development. Warsaw. 2013.
41. Reflection paper towards a sustainable Europe by 2030. European Commission COM(2019)22 of 30 January 2019
42. Rudenko L. The Landscape Plans System as a Tool for Sustainable Development in Ukraine / Rudenko L., Maruniak Eu., Lisovskiy S., Golubtsov O., Chekhniy V., Farion Yu.// Landscape Analysis and Planning - Springer International Publishing Switzerland 2015. – pp 217-244
43. Rudenko L., Maruniak Eu., Lisovskiy S. Landscape planning for Ukrainian rural communities: challenges, outputs, prospects / Rudenko L., Maruniak Eu., Lisovskiy S. // Geoadria 19/2 – 2014 – P.191-204.
44. Spatial development glossary. European Conference of Ministers responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT) Territory and landscape. – 2. – 2007. 21. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://book.coe.int>
45. Sustainable Development Indicators. Eurostat. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>

46. Territorial Agenda 2030. A future for all places. https://www.territorialagenda.eu/files/agenda_theme/agenda_data/Territorial%20Agenda%20documents/TerritorialAgenda2030_201201.pdf
47. The Planning System and Planning Terms in Germany. A Glossary. E. Pahl-Weber, D. Henckel. Published by ARL. Hanover, Germany. – 2008. – P.246
48. Vasanen Antti. Spatial integration and functional balance in polycentric urban systems: a multi-scalar approach. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.regionalstudies.org/uploads/Vasanen.pdf>
49. Wallerstein I. SpaceTime as the Basis of Knowledge. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.webalice.it/michele.castellano/politica/Note/Wallerstein/SpaceTime%20as%20the%20Basis%20of%20Knowledge.pdf>

Допоміжні

1. A Typology of Intermediate and Predominantly Rural NUTS 3 Regions. European Development Opportunities in Rural Areas (EDORA) / ESPON Program – P.32 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/edora.html
2. Böhme K, Waterhout B. The Europeanization of planning. European spatial research and planning, 2008 – P.225-248
3. Cross-Border Cooperation- Cross-Thematic Study of INTERREG and ESPON activities. 2007 www.interact-eu.net
4. Developing Europe's Rural Regions in the Era of Globalization (DERREG) / European Commission European Research Area – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.derreg.eu/>
5. DeTeC - Detecting Territorial Potentials and Challenges <https://www.espon.eu/programme/projects/espon-2013/scientific-platform/detec-detecting-territorial-potentials-and>
6. European Spatial Planning: Adapting to Climate Events [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.espace-project.org/>
7. Governing Regional Development Policy. The use of performance indicators. Organization for economic co-operation and development. 196 p. 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/gov/governingregionaldevelopmentpolicytheuseofperformanceindicators.htm>
8. INTERCO – Indicators of Territorial Cohesion. ESPON program. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_ScientificPlatform/interco.html
9. KITCASP – Key Indicators for Territorial Cohesion and Spatial Planning. ESPON program. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_TargetedAnalyses/kitcasp.html
10. Landcape 10. European Landscape Convention in Action, Experience before and after / European Federation of Landscape Architecture, 2011 – 72 p.
11. Making Europe Open and Polycentric. Vision and Scenarios for the European Territory towards 2050 http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/ET2050.html .
12. Milojević B. Integrated urban planning in theory and practice. Савремена теорија и пракса у градитељству · June 2018. P. 323-337
13. OECD Territorial Outlook, 2001 Edition.

14. Perspectives of Spatial Development in Germany. Ministry of Transport, Building and Urban Affairs, Federal Office for Building and Regional Planning, Bonn/Berlin, November 2006 – 60 p.
15. Pikalo J. The State in a Globalized World Globalized Europe. /Edited by Anton Gosar. Koper. Univerza na Primorskem, 2005. – P. 107-109.
16. Rokkan, S. (1980). Territories, Centres, and Peripheries: Toward a Geoethnic-Geoeconomic- Geopolitical Model of Differentiation within Western Europe / In J. Gottmann (Ed.), Centre and Periphery. Spatial Variations in Politics. Beverly Hills, London: Sage. – pp. 163-204.
17. SIESTA - Spatial indicators for a Europe 2020 Strategy Territorial Analysis. ESPON program. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/siesta.html
18. Spatial planning and governance within EU policies and legislation and their relevance to the New Urban Agenda. European Union, 2018
19. The New Urban Agenda. <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>
20. TIGER - Territorial Impact of Globalization for Europe and its Regions. <https://www.espon.eu/programme/projects/espon-2013/applied-research/tiger-territorial-impact-globalization-europe-and-its>
21. TRACC - TRAnsport ACCessibility at regional/local scale and patterns in Europe. Final Report. Version 06/02/2015. ESPON program. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/TRACC/FR/TRACC_FR_Volume1_ExS-MainReport.pdf